

S Z E M L E

Ferdinandy György

ÚJGAZDAGOK

Hajtottunk, mint egy ötös fogat. Aki még nem volt újgazdag, az vesse ránk az első követ. Dőlt a pénz, két év alatt kifizettük a részleteket. Utána úgy otthagytuk az Újvilágot, mint Szent Pál az oláhokat. Hazajöttünk Burgundiába, és elkezdjük renoválni a romokat.

Összekovácsolt minket a munka. Asszonyom hordta a téglát, a három gyerek segített. Zokszó nélkül, éjt nappallá téve, hét közben és piros betűs ünnepen. A tanya lakhatóvá vált alig egy év leforgása alatt.

Clo még a harangtornyot is felhúzatta. Amikor beköltöztünk, csikorgott rajta a szélkakas. Aznap nevezte először birtoknak a tanyát. Az is volt, végső soron; ott, ahonnan jövök, kúriának hívják az ilyen nagyobbacska parasztházakat.

Aznap csak nevettem ezen az előléptetésen. Az udvart két gazdasági épület fogta közre, az istálló meg a fészter. Farm lesz itt újra, ha majd bent kérődzik a jószág, és széna illatozik a szín alatt!

Az együttes háromszáz éve épült, és műemléknek számított. A szerződésben arra köteleztek, hogy eredeti állapotukban állítsuk helyre az épületeket.

– Azt leshetitek! – bökött oldalba a feleségem. – Kiizzadtam az árát, azt csinállok vele, amit akarok.

A lakóépületet még óvatosan restauráltuk. De a hivatalból nem jött ki senki: nyilvánvalóvá vált, hogy a műemlékvédelem csak írott malaszt. Amikor a kemencére került sor, Clo vérszemet kapott. A kapu mellett állt ugyanis egy negyedik épület. A pékség, ahol a kenyeret sütötték. Hogy ilyen messze volt a háztól, annak nyilván nyomos oka lehetett.

– Ez lesz – jelentette ki – a dolgozószobád.

Lebontotta a kéményt, a boltíves kemence torkába gázfűtést vezetett be, valami kék lángon pislogó romantikus szerkezetet. A műhely maga tágas volt, elérték benne a dossziék és a szótárain.

Ez a részleg lett átadva először. Amikor benézett hozzánk a jegyző, akivel Clo a szerződések aláírása után tartotta a kapcsolatot, már meg lehetett mutatni neki.

– Ez igen! – lelkesedett ez az apró, gyomorhajós ember. – Ide fog visszavonulni a világtól!

– Ide száműztek! – vonogattam a vállam.

– Itt aztán – kontrázott a feleségem – nem fog zavarni senki!

Hallgattam, mi mást tehettem. Clo tudta jól, hogy én soha nem akartam visszavonulni a világtól. A régi panelházban is a gyerekek otthonos, emberszabású zajában írtam a regényeimet.

*

A legjobban egy korunkbeli házaspárral melegedett össze a feleségem. Az asszony beteglátogató volt, a férfi egy biztosítónál dolgozott. Ott laktak a tanya közelében, felújították a téren a paplakot. Mind a kettőnek nyitott sportkocsija volt, hajnalban úgy lóttak ki a plébánia épületéből, mint fészükéből a darazsak.

A faluban már alig százan laktak ezekben az időkben. A házak omladoztak, a kerteket benőtte a gaz. De ezek itt akarták megszédni magukat. Valami turistakomplexumról álmodoztak, egymás után felvásárolták a gazdátlanul maradt romokat.

Clo pedig, mondanom se kell, velük álmodozott. Kigyomláta, felvirágozta az udvart, a kerek kút kávját befödette, és nagy, fonott kosarakban tárolta rajta a muskátlikat.

– Ha ezt meglátják – sóhajtott elégedetten –, a szájuk is tátva marad!

Márminthogy a turistáknak. Mert amint beindul a vállalkozás, özönlenni fognak az északiak. Legfőképpen a hollandokra számítottak, hogy miért pont rájuk, arra már nem emlékszem pontosan.

Ráhagytam. A nőknek mindig van valami bolondériájuk. Múlt az idő, a munka haladt.

Már öreg ős volt, a gyerekek már iskolába jártak, kezdtem én is megismerni a szomszédaimat. Gyalog jártam ki az iskolabuszhoz, egy idő után beinvitált egy-egy vén paraszt.

Katekizmusra a kastélyba vitték a kisiskolásokat. Mert volt egy rozoga, pókhálós kastély is a településen. A hittanórákat a baronesse tartotta, egy szigorú, fehér kontyos öregasszony, akinek mindenki kezét csókolt a faluban. A báróéakra ott, ahonnan én jöttem, azt mond-

ták volna: hétszilvafások. Szilvafa ugyan már nem volt itt sem. De egy ilyen találó elnevezésnek hosszú élete van.

– Magyarország! – sóhajtotta a báró. – Hát igen. Egy atyai felmenőm nekem is ott tanult. A grazi *militärschulében*.

– Tudja-e – kérdezte máskor –, hogy nem ön nálunk az egyetlen magyar?

A másik, egy Urbán nevű ember, bányász volt. Azután, amikor a bányákat bezárták, és mindenki elment, ő maradt. A báró jól ismerte, a báró mindenkit ismert a faluban.

– Érdekes ember. Látogassa meg! – biztatott.

A jó hírt elújságoltam Clo barátainak.

– Urbán? Urbán... – Az öreg magyarról az asztal körül senki se tudott.

Clónak egyéb gondja volt. A kőművesek elszámolták magukat, az udvar sarkába a közterületből is beépült egy darab.

Mondom, összekovácsolt minket a munka. Lettek ugyan menet közben hajszálrepedések, de ki törődött az ilyesmivel! Nem vettük őket komolyan.

Az első vihar egy semmiségen tört ki: a klumpáim miatt. A régi tanyából – ha más nem is – a háromszáz éves sár megmaradt. Én pedig vettem magamnak egy pár facipőt, amiből csak kilép az ember, miután keresztültocsogott az udvaron.

Nem akarta, hogy a lábtörő mellett hagyjam őket. Akárhol, de ne ott! Hogy ne röhögtessem ki magam.

– Latyak mindig lesz! – próbáltam a lelkére beszélni. És hogy egy hizlaldában a facipők milyen praktikusak.

Akkor már vettem egy ócska teherautót, és körbejártam a környékbeli éttermeket. Mindenütt megértéssel fogadták, hogy elviszem a maradékot, mosléknak, a méregdrága tápszerek helyett.

– Disznóhizlalda! – sikoltotta feleségem. – Elment az eszed!

Sokáig azt hittem, hogy minden rendbe jöhet, ha leülünk beszélni. Ha elmagyarázom a terveimet. Időbe került, mire rájöttem, hogy nem a klumpáimról van itt szó, és hogy ezek a veszekedések egyáltalán nem nevetségesek.

Clót – nem tudom másképp mondani – elkapta a gépszíj. Megszedtük magunkat, a panellakások nyögvenyelős nyomorának egy csapásra vége lett. Az ő fejében már kacsalábon forgott a tanya. A képbe még az is beleillett, hogy a kapu mellett, a kemencében, egy hozzám hasonló firkász dagasztja a könyveket.

Ki akartam törni én is, ez volt talán a hibám. Pontosabban, hogy más irányba. Megtévesztettem a feleségemet. Számomra az volt itt a lényeg, hogy ezentúl a sajátomban élek. Fával tüzelek, és kútból húzom a vizet. De emberek között, valamiféleképpen. Úgy, mint a lakótelepen.

Clo szegény azt hitte, hogy egyedül is lehet. A szomszéd réten én csak legeltetni akartam. Ő egy privát repülőteret.

– Tulajdonképpen mit akarsz? – kérdezte most.

– Élni – feleltem.

– Élni! – kacagott fel. – A sárban?

A számból vette ki a szót. Azt mondta?

– Jól telebeszélték a fejedet!

A városi vizet már bevezették.

– Ebből a kútból – mondta Clo –, amíg élek, nem iszol vizet!

*

Hogy ő győzött, azt talán fölösleges is mondanom. November elején megérkeztek a buldózerek. Kisütött a nap, lágy, őszi idő kerekedett.

Kint, a kút kávéja körül szolgálták fel a pezsgőt. Pohárral a kezükben, Clo barátai vidáman csevegtek a napon. Az asszonyok lehunyt szemmel ültek: a nyugágyakra Clo plédeket terített.

A párás égbolton átrepült a New York-i járat. Hosszú, fehér pamutfonál maradt utána az égen, a vége, akár az ökörnyal, valahol Párizs felett lebegett.

A faluban Urbán úr temetésére gyülekeztek. Sokan voltunk, vidéken minden temetésre kivonulnak az öregek.

– Furcsa ember volt – mondta a báró.

Mindenkinél máskor esik le a tantusz. Én most kaptam észbe: elkapott engem is a gépszíj. Elmúlt egy év, és nem kerestem fel az emberemet.

A temető kint volt a falu végén. Nemrég még úgy képzeltem, hogy itt fogom befejezni én is. Ezen a csendes, földszagú helyen.

Visszamentem a tanyára, körülültük az asztalt. A szél már letörölte az égről a füstjeleket. Némán töltöttem a bort. Clo a lelkemre kötötte, hogy ne beszéljek fölöslegesen.

Ez volt az utolsó vendégség a tanyán. Urbán úr temetése után, aznap, amikor megérkeztek a buldózerek. Hogy mi történt még azután? Hát, a fészker leégett. Darazsakat perzseltek, és tüzet fogott a te-

tőszerkezet. A műemlékesek lebontatták a dolgozószobámat, a gáztűzhelyből újra kemence lett. A falu is visszaperelte, amit az udvar sarkán beépítettek a kőművesek.

A vállalkozás csődbe jutott. A romokat ugyan letarolták, de aztán kiderült, hogy hiába volt az igyekezet. A hollandok a romokat szertették. Nem vették meg az üres telkeket.

Ami engem illet, újra városban élek. Panelházban, lakótelepen. Nem folytatom. Csupa olyasmi van még, amire nem szívesen emlékezem.

Irodalmi szemle, 2002/12.

FERDINANDY GYÖRGY (1935, BUDAPEST) JÓZSEF ATTILA-DÍJAS PRÓZAÍRÓ